

ÜLKEMİZDE TARIM ÖĞRENİMİNİN BAŞLANGICININ 179. YILINDA TARIM VE GIDA KRİZİ DERİNLEŞİYOR.

10 Ocak 2025 Basına ve Kamuoyuna

Tarımsal üretimde yaşanan kriz ve durdurulamayan gıda fiyat artışları; İklim değişikliği, kuraklık, pandemi, lojistik, petrol fiyatları, kur artışı, siyasi krizler ve savaşlar ile açıklanamaz.

Tarım kültürünün başladığı Anadolu topraklarında oluşan büyük tarımsal bilgi birikimine rağmen eğitim, istihdam, örgütlenme, üretim ve pazarlama planlaması yapmayan, tarımsal varlıkları kamusal müşterekler olarak görmek yerine rant olarak gören piyasacı politika tercihleri ile ancak açıklanabilir.

10 Ocak 1846 tarihinde İstanbul'da bugünkü adı ile Yeşilköy semtinde bulunan Ayamama Çiftliği'nde kurulan Mekteb-i Zirai Şahane (İroniktir, şu anda yerinde Dünya Ticaret Merkezi bulunmaktadır) ile ülkemiz topraklarında tarım eğitimi başlamıştır. Dönemin sadrazamı "Büyük Reşit Paşa'nın emri ile kurulmuştur. Bu okulun kuruluşunda Fransa'da bulunan 4 yıllık eğitim veren "Grignon Yüksek Ziraat Mektebi" örnek alınmıştır.

10 Ocak Günü'nü kapsayan hafta ülkemizde "Tarım Haftası" ve 10 Ocak Ziraat Mühendisleri Günü olarak kutlanmaktadır.

Bugünkü anlamıyla yükseköğrenime eşdeğer olan 1891 tarihinde Bursa Ziraat Mektebi ile 1893 tarihinde de İstanbul Halkalı Ziraat Mektebi açılmıştır. 1891 yılında inşası biten Halkalı Ziraat Mektebine ilk olarak Tıbbiye Mülkiyesi içinde Baytar Mektebi'ne giden 19 talebe yatılı olarak alınmış ve asıl talebe alımı bir sene sonra gerçekleşmiştir. Bu mektebin adı Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi'dir. Daha sonra Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuş ve kurumun çok modern binaları ve laboratuvarları kısa zamanda tamamlanmış ve çağdaş anlamda Türkiye'nin ilk yükseköğretim kurulu olarak 30 Ekim 1933 yılında açılmıştır. 1946 yılında çıkarılan Üniversiteler Yasası ve 1948 yılında çıkarılan Üniversiteler Ek Yasası ile Yüksek Ziraat Enstitüsü, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi haline gelmiştir. 1955 yılında Ege, 1957 yılında Atatürk, 1967 yılında Çukurova Ziraat Fakülteleri açılmış ve bunları bugün sayıları 47'yi bulan değişik isimlerde diğer ziraat fakültelerinin açılması izlemiştir. Halkalı Ziraat Mektebine daha sonra ormancılık ile ilgili dersler de eklenerek okulun adı Halkalı Ziraat ve Orman Mekteb-i Âlisi olarak değiştirilmiştir. Böylece, orman memurları da bu okulda yetiştirilmeye başlandı. İkinci Meşrutiyet'ten sonra bu okuldaki ormancılık dersleri yetersiz görülerek 1910'da Orman Mekteb-i Âlisi kurulmuş ve ormancılık eğitimi bu okuldan ayrılmıştır. Halkalı Ziraat Mektebi, 2001-2002 öğrenim yılından itibaren Zirai Üretim İşletmesi ve Peyzaj Meslek Lisesi adıyla eğitime devam etmiştir. 2005 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile kapatılmış, binası on yıllığına İlim Yayıma Vakfı'na tahsis edilmiştir. Okulun binası 2011-2012 eğitim yılında hizmete giren "İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin Kampüsü olarak kullanılmaktadır.

Her geçen yıl daha da artan tarımsal eğitim ve öğretimdeki sorunlar ve buna bağlı olarak tarım ve gıda sektörlerinde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle kutlama yapmak yerine bu günü dikkat çekmek, tarımda yaşanan sorunlara farkındalık oluşturmak ve çözüm önerilerimizi paylaşmak üzere ülke sathında etkinlikler yaparak değerlendiriyoruz.

Bu anlayışla Tarım Öğreniminin başlangıcının 179. Yıl dönümünü kutluyoruz.

80'li yıllarda küresel yönlendirmeler ile devletin planlama ve destekleme öncelikleri sektörel bazda değişmiş Tarım arka planda bırakılmıştır. 2000'li yıllarda yoğunlaşan tarım, orman arazileri ve sulak alanların yok edilmesi, fiili uygulamalarla yanlış tarım, gıda, eğitim, istihdam, planlama, kentleşme, üretim ve pazarlama politikaları ile bugün yaşanan kriz durumuna gelinmiştir.

1980'li yıllarda ülkemizde tarımda da uygulanmaya başlanan ve günümüzde de devam eden tarımsal KİT'leri özelleştiren, kamu kurumlarını işlevsizleştiren, tarımsal destekleri azaltan, küçük üreticiyi büyük şirketler karşısında korumasız bırakan, alanı tümüyle özel sektörün insafına terk eden, girdilerde ve ürünlerde dışarıya bağımlılığı artıran neoliberal tarım politikaları, 2000'li yıllarda çok daha sert uygulanarak, bozulan mekanizmanın onarım maliyetleri çok büyümüştür. Derinleşerek artan sorunların temel nedeni tercih edilen tarım eğitimini de kapsayan yanlış politikalar ve uygulamalarıdır.

Pandemi, iklim değişikliği, savaşlar, siyasi krizler karşısında uygulanan yanlış politikalar ekolojik güvenlik ve gıda güvencesi sorununu krize çevirmiştir. Tarım ürünlerinde yeterliliği, üretici ve tüketici çıkarlarını esas alan korumacı politikaların yaşama geçirilmemesi ile ekolojik kriz ve gıda krizine dönüşmüştür. Kur artışı ve yüksek enflasyonla belirginleşen ekonomik kriz ortamında dışa bağımlı hale getirilmiş olan tarımsal girdilerin temini desteklenememiş, fiyatlarında yaşanan ve devam eden artışlar durdurulamamıştır.

Tarımda yaşanan kriz; girdi maliyetlerinin karşılanamayan artışı, buna bağlı olarak azalan üretim ve arzın iç talebi karşılayamaması, birçok üründe yaşanan yeterlilik oranları düşüşü, alım gücü azalması ve tarım ve gıda ürünlerine erişimde kamucu olmak yerine piyasacı politika tercihleri gibi birçok faktörün bütünsel etkisi ile tezahür etmiştir.

2. Dünya Savaşı yıllarında yaşanan kıtlıktan sonra Cumhuriyet tarihinde ilk kez, çok büyük bir nüfusu içine alan alt gelir grubu arz yetersizliği ve satın alma gücü azalışı nedeniyle dengeli, yeterli ve güvenli gıdaya erişimde kriz yaşamaktadır.

Krizin aşılabilmesinin temel koşulu doğru verilerin bilinmesidir. Son iki tarım sayımı ihmal edilmiştir.

Cumhuriyetin ilk tarım sayımı 1927'de yapılmış, 1950, 1963, 1970, 1980, 1991 ve 2001 yılında olmak üzere 7 kez Genel Tarım Sayımı yapılmıştır. 1955 yılında yürürlüğe giren 6534 sayılı Yasa ile Genel Tarım Sayımları'nın sonu (0) ile biten yıllarda yapılması hükme bağlanmış olmasına karşın 2001 yılından bu güne tarım sayımı yapılmamıştır.

Güvenli ve yeterli bir tarımsal üretim ile sağlıklı işleyen gıda rejimi için bu sorunlarını çözmüş ülkelerde yapılan birçok uygulama, ülkemizde yapılmamış, üretim, üretici ve tüketici yerine piyasa öncelenmiş, tarım sektörüne gerekli özen gösterilmemiş ve önem verilmemiştir.

Yerli üretim ve üretici desteklenmemiştir.

Tarım arazileri, meralar, korunmamıştır.

Kuraklığa karşı etkili önlemler alınmamıştır.

Su fakirliği karşısında etkin sulama yatırımları ve su yönetim plan uygulamaları yapılmamıştır.

Arazi toplulaştırma ve alt yapı hizmetleri tamamlanmamıştır.

Tarımsal üretim girdilerin yerli üretimi yapılarak girdi maliyetleri düşürülmemiş, üreticiye ucuz girdi sağlanmamıştır.

Özelleştirilen ve özel sektör elinde bir kısmı kapatılan veya başarısız olanlar öncelikli olmak kaydı ile Tarım KİT'leri kamulaştırılmalıdır. Özelleştirilecekler listesine alınanların özelleştirilmelerinden vazgeçilmelidir. Avrupa ülkelerinde Tarım KİT'leri için özelleştirme söz konusu olmamıştır. Zira bu KİT'ler kooperatiflerin elindedir.

Su varlıkları ve tarım arazileri yaşanan krize rağmen en sert hükümlerle koruma alanları olarak ilan edilmemiştir.

İthalatın azaltılması ve durdurulması için Tarımsal Üretim Planlaması yapılmamıştır. Tarım Bakanlığı ve tarım özel sektörü yeniden yapılandırılmalı, ehliyetli ve liyakatlı kadrolar göreve gelmelidir.

Tarım arazileri ve meralar korunup, ıslah edilmemiş, geliştirilmemiş, amacı dışına çıkarılmaya devam edilmektedir.

Yem bitkileri ekim alanları artırılıp yeterli düzeye çıkarılmamıştır. Hayvan varlığı, et-süt üretiminde azalma ve fiyat artışları durdurulamamıştır. Gıda tedarikinde zincir marketlerin piyasacı uygulamaları kontrol altına alınamamış, demokratik üretici ve tüketici kooperatifleri örgütlenmesi desteklenmemiştir. Çiftçi yayım eğitim uygulaması kaldırılmıştır.

Meslek alanımızda yaşanan tüm bu sorunlar mesleki eğitim alanlarımızda da yaşanmaktadır. 12 Eylül Askeri Darbesi ürünü antidemokratik YÖK sistemi kaldırılmamış idari, mali ve bilimsel üniversite özerkliği sağlanamamıştır.

İhtiyaç fazlası ziraat fakültesi ve bölüm bulunmaktadır. Yılda yaklaşık 5.000 mezun verilmektedir. Üretim ile bütünleşmiş bilim ve teknoloji üreten, ıslah, kontrol, planlama, çiftçi eğitimi ve tarımsal üretimi yönetecek kadrolar yetiştirecek eğitim öğretim sistemi oluşturulmamıştır.

Tarımsal kamu yönetimi güçlendirilmemiş, liyakat ve ehliyet göz ardı edilmiş, ilgili birimlere meslek dışı atamalar devam etmektedir.

Atanamayan meslektaşlarımızın atanma sorunu, kadrolu ve güvenceli iş sorunu çözülememiş, işsiz veya farklı iş kollarında çalışan meslektaşların aldığı eğitimin kamu maliyesine olan yükü heba edilmiştir.

Kamu veya özel sektörde çalışan meslektaşlarımız ve emekli meslektaşlarımızın maaşları dünya standartlarının çok altında kalmış, insanca yaşayacakları bir düzeye yükseltilmemiştir. Odalarımız ile SGK arasında yapılan Asgari Ücret Protokolü iptal edilmiş, çalışan meslektaşlarımız özel sektörün insafına terkedilmiştir.

Tarım danışmanlarının yıllardan beri süregelen mali ve özlük hak kayıpları giderilmemiştir.. Yatırım projelerinde Odalarımızın onayı ve mesleki denetim fonksiyonunu sürdürmesi engellenmiştir.

Çıkar odaklı, yanlış planlamalar ve politikalar, kontrolsüz uygulama tercihleri, bedeli halk tarafından ödenen, ekolojik yıkımlara ve ekonomik maliyetlere neden olmaktadır. Çözüm üretilmeyen bu sorunlar, yaşanan krizi kronikleştirmektedir.

Bilim ve tekniği tarım alanlarına, köylere, tarım, gıda işletmelerine, üretim süreçlerine taşıyan kadim tarım öğreniminin başlamasının 179. yılında toprağımızı, suyumuzu, tohumumuzu, hayvan varlığını, ürünümüzü ve gıdamızı korumak için mücadele etmeye, doğruları söylemeye devam edeceğiz.

İstanbul Tarım Platformu